

F.

F, äff, n. 5. 1) Sjette bokstafven i alfabetet. F har sitt eget skarpa ljud: a) I början af ord eller stafvelser, t. ex.: *Fabel, författa, förfäder*. — b) Näst efter en kort vokal, t. ex.: *Straff, grift, skaft* (substantiv), *väft* (substantiv), *lustig*. — c) I några ords böjningar, emellan lång vokal och t, t. ex.: *Skaft, väft* (supiner af *skafva, väfva*), *ljuft*. — d) I orden *Skymf, nödorst, torftig*, samt i slutet af åtskilliga ur främmande språk hämtade ord, såsom: *Trumf, triumf, strof*, äfvensom i *skrofel, skrofter*. — F har ett lenare ljud af v, i slutet af svenska ord och stafvelser: a) efter en lång vokal, t. ex.: *Af, haf, graf, räf, döf, blif, aftaga, råfunge*; — b) efter l och r, t. ex.: *Half, tolf, sjelf, arf, förderf, förderstig, arslägt*. — F är stumt näst framför v i enkla ord, t. ex.: *Silfver, grufva, lifvet, slarfvig, pröfva*; men i sammansatta ord, der f slutar den föregående och v börjar den sednare sammansättningsdelen, höres ljudet af tvenne på hvarandra följande v, helst vid långsamt och tydligt uttal, t. ex.: *Afvända, grufvägg, breväska*. — 2) (i musik) a) Fjerde noten i c-skalan. — b) Namnet på den sträng eller tangent, som anger tonen f. — 3) Ljudet, som uppkommer, då bokstafven f uttalas eller noten f i sång och musik återgifves. — Man säger äfv. *f-ljud, f-ton, f-sträng*, o. s. v. — 4) Förkortningar: F. (i musik) = forte. F. (på recepter) = Fiat. — f. ell. fem. = feminin. — f. ell. fol. = folium, folio. — fac. = facit. — FF. (i musik) = fortissimo. — Ff. (i handel) = förfallen. — Fec. = fecit. — F. m. (i handel) = förra månaden. — Fr. = franco. — F|R. = Försäljningsräkning.

FABEL, fäbl, m. 5. pl. *fabler*. (lat. *Fabula*) 1) Diktad berättelse, hvari de handlande företrädesvis äro djur, äfven stundom växter, allegoriska personer eller till och med människor, och som har till ändamål att framställa någon moralisk sanning eller praktisk lefnadsregel. *Æsopi, Phædris, de la Fontaines f-ler. F-n om vargen och lammet. F. på vers, på prosa*. — 2) Den sammanväfnad af händelser, som utgör ämnet för en episk eller dramatisk dikt, eller för en roman. *Berättelsens f.* — 3) Den grekiska och romerska myten eller gudaläran. *Alla f-ns gudar och gudinnor*. — 4) (fig.) a) Dikt, lögn, osanning. *Händelsen har verkliga passerat; det är ingen f. Det der är bara f-ler; jag tror icke ett ord deraf*. — Syn. Se *Lögn*. — 5) Allmänt talämne och derjemte föremål för allmänt ogillande eller åtlöje. *Göra sig till en f. för hela staden*.

FABELAKTIG, a. 2. Som liknar en fabel (bem. 1), otrolig, osannolik. *En f. berättelse*. — Syn. *Fabulös, Sagolik*. — *Fabelaktighet*, f. 3. — *Fabelaktigt*, adv.

FABELDIKTARE, m. 5. En, som diktar, författar fabler (bem. 1). *Æsopus var en f.* — Syn. *Fabelskrifvare, Fabulist*.

FABELDJUR, n. 5. Diktadt djur.

FABELHISTORIA, f. 5. pl. — *rier*. Den äldsta tiden af ett folkslags historia, som merendels är genomväfd af fabler eller myter.

FABELKRETS, m. 2. Flera sammanhörande och ett helt bildande sagor eller episka dikter i

den fornskandinaviska och forntyska litteraturen. — Äfv. *Sagokrets*.

FABELLÄRA, f. 1. Se *Mytologi*.

FABELSAMLING, f. 2. Samling af fabler (bem. 1).

FABELSKRIFVARE, m. 5. Se *Fabeldiktare*.

FABELÅLDER, m. 2. (mest i def. form) Den äldsta tiden af ett folkslags tillvaro, då dess historia ännu är sammanväfd med dess mytologi.

FABRICERA, v. a. 1) Tillverka (egentl. på fabrik), förfärdiga. *F. kläden, sidentyger, hattar, band, strumpor*, o. s. v. — 2) Låta tillverka genom fabriksarbetare, på fabrik. Säges om fabrikanter. *Han f-r kläde*. Man säger äfv.: *Detta land, denna stad f-r mycket*, d. v. s. har många fabriker. — 3) (fig. fam.) Uppdiktade, uppspinna. *F. en lögn, en osanning, en smädelse. F. ett testament, en donation*, o. s. v., göra ett falskt testament, o. s. v. — Syn. Se *Dikta*. — *Fabricerande*, n. 4. o. *Fabricering*, f. 2.

FABRIK, -f'ka, m. 3. 1) Större slöjdinrättning, hvarvid flera handverks konstfärdighet erfordras, för att i stor myckenhet och med stor fullkomlighet tillverka vissa handelsvaror. *F., der kläden, siden, strumpor tillverkas*. — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Klädes-, Siden-, Hatt-, Strumpfabrik*, o. s. v. — 2) Tillverkning. *Dessa varor äro af herr S. f. En vara af god f.* (Fig. fam.) *Detta är af hans f.*, är af honom uppdiktadt. — 3) I sammansättningar nyttjas ordet stundom om varor af medelmätlig eller dålig beskaffenhet, t. ex.: *Fabriksknivar, -ur*, o. s. v. — *Ss. F-sarbetare, -sarbete, -snäring, -srörelse, -syrke*.

Anm. Emellan *Manufaktur* och *Fabrik* är ursprungligen den skilnad, att det förra mera har afseende på arbeten med handkraft, det sednare på sådana, som tillverkas med tillhjälp af maskiner. Båda skilja sig deruti från *Handverk*, att de äro frikallade från dessa sednares skrårordning och lyda under Hallrätten. — I allmänhet göres dock numera föga eller ingen skilnad emellan *Fabriker* och *Manufakturer*, om ej den, att den sednare benämningen brukas uteslutande om större inrättningar för metallers förädling.

FABRIKANT, -- ämnt, m. 3. 1) Ägare af fabrik. — 2) Delägare i ett fabriksbolag, då han för bolagets räkning drifver fabriken. — Syn. *Fabriksidkare, Fabrikör*.

Anm. *Fabrikant* brukas mer i administrativ och statistisk stil; *Fabrikör* deremot i dagligt tal och såsom titel.

FABRIKAT, -- ät, n. 5. På fabrik tillverkad vara. — Syn. *Fabriksvara*.

FABRIKATION, --- tshón, f. 3. Tillverkning (egentl. på fabrik), förfärdigande. — Syn. *Varutillverkning*.

FABRIKSBLY, -f'ksbly, n. 4. Litet blystycke med påtryckt fabriksstämpel, hvilket är vidhängadt ett stycke kläde eller annat fabrikat.

FABRIKSFOLK, n. 5. Sång. Personer, som arbeta vid en fabrik, jemte deras hustrur och barn.

FABRIKSIDKARE, m. 5. Idkare af fabriksyrke.

Anm. *Fabriksidkare* skiljer sig deruti från *Fabriksmästare* (bem. 1), att den förre icke äger eller behöfver burskap.